

ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено сучасні підходи до розуміння професійного судження бухгалтера, вивчено його зміст і роль в обліковому процесі. Визначено взаємозв'язок понять «професійне судження бухгалтера», «достовірність облікової інформації» та «добросовісність бухгалтера».

Розглянуто роль професійного судження бухгалтера в сучасній вітчизняній практиці, його вплив на формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, професійне судження бухгалтера, добросовісність бухгалтера, думка професійного бухгалтера, достовірність облікової інформації.

Постановка проблеми. Виявлення загроз, пов'язаних із втраченою конкурентних позицій господарюючого суб'єкта, є важливою умовою підтримки економічної безпеки підприємств. Сучасні умови господарювання актуалізують необхідність використання адекватної інформаційної системи, яка дає повну, правдиву та достовірну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень, дозволяє вибрати оптимальний напрям розвитку підприємства та формує дієвий механізм забезпечення економічної безпеки підприємства. Безперечно, фундаментальною основою управління підприємством є облікова інформація. Облікова система підприємства є не тільки найбільшим і єдиним джерелом важливої інформації, а й інструментом планування та прогнозування діяльності підприємства.

Досягнення необхідного рівня економічної безпеки підприємства вимагає постійного моніторингу, контролю, оцінки і аналізу ризиків, які впливають на діяльність господарюючого суб'єкта та розробку на цій основі заходів задля їх ліквідації. Саме тому необхідно дослідити систему облікових ризиків, вагомим елементом якої виступає професійне судження бухгалтера.

Стан дослідження. Теоретичним підґрунтям для з'ясування впливу професійного судження бухгалтера на забезпечення економічної безпеки підприємства є дослідження Л. В. Гнилицької [2–4], Т. В. Давидюк, К. П. Буримської [11], А. Е. Суглобов [16] та інших сучасних науковців, які зосереджують свою увагу в напрямі економічної безпеки. Проте, їхніми попередниками є праці облікового напрямку,

які висвітлені в дослідженнях Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, С. Левицької, М. С. Пушкаря, Я. В. Соколова, Л. В. Чижевської [1; 5; 6; 9; 10, с. 12–15, 17] та ін. Оскільки вимоги світових тенденцій до професійного судження бухгалтера орієнтовані на принципи функціонування розвинутого ринку, доцільним видається пошук у сучасних вітчизняних реаліях інструментів їх регулювання та формування на цій основі безпеки підприємства.

Мета статті полягає в оцінці підходів до професійного судження бухгалтера, вивчення його ролі в забезпеченні економічної безпеки підприємства та впливу на ефективність бізнесу.

Виклад основних положень. Сьогодні ринкові умови господарювання потребують переосмислення методичного інструментарію для ефективного управління підприємства. Ефективність управління підприємством залежить від комплексної інтеграційної системи, яка охоплює бухгалтерський облік, аналіз, контроль, планування та прогнозування. Формування такої системи дозволить не тільки посилити економічну безпеку підприємства, а й комплексне її застосування надасть синергетичний ефект.

Доречною у цьому є позиція Л. В. Гнилицької, яка зазначає, що сучасна облікова система потребує нового сутнісного наповнення як комплексу взаємодіючих і взаємопов'язаних методів, методик, процедур і моделей, призначених для обґрунтування прийняття управлінських рішень у сфері забезпечення економічної безпеки підприємства. Вона повинна охоплювати усі без винятку інструменти обліку з метою отримання синергетичного ефекту від їх системного застосування під час:

- забезпечення стабільного та стійкого фінансового стану підприємства;
- збалансування фінансово-матеріальних потоків і розрахункових відносин;
- нейтралізації впливу внутрішніх і зовнішніх загроз на фінансово-господарський стан підприємства;
- зниження рівня інформаційного ризику тощо[2].

Облікова інформація, зокрема бухгалтерська інформація як її основна складова, виступаючи внутрішнім ресурсом забезпечення економічної безпеки, за певних обставин може містити суттєві ризики (загрози) діяльності підприємства. Це спричинено тим, що формування бухгалтерських даних здійснюється в умовах невизначеності, яка пов'язана не тільки з об'єктивними зовнішніми факторами, що впливають на господарську діяльність, але і з факторами, що виникають безпосередньо в системі бухгалтерського обліку. Такі фактори та їх

наслідки можуть значно впливати на показники бухгалтерської (фінансової, внутрішньогосподарської) звітності і, отже, на прийняті управлінські рішення стосовно заходів забезпечення економічної безпеки підприємства та його стійкого функціонування [2].

Вивчаючи роль бухгалтера в системі забезпечення економічної безпеки підприємства, Т. В. Давидюк, К. П. Боримська зазначають, що не менша роль обізнаності облікових працівників у системі захисту економічної безпеки окремого суб'єкта господарювання. Так, знання бухгалтера в частині моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища діяльності підприємства дозволяє генерувати достовірну та релевантну інформацію про внутрішні бізнес-процеси та зовнішнє середовище діяльності підприємства для оцінки його конкурентних переваг, управління ризиками, виявлення та попередження загроз безпечній діяльності та сталому розвитку підприємства. Виступаючи частиною загальної інформаційної системи управління підприємством, уміння бухгалтера вчасно й достовірно сформулювати й проаналізувати масив обліково-аналітичної інформації слугує базисом для забезпечення економічної безпеки підприємства, яка за сучасних умов зростаючої конкурентоспроможності бізнесу набуває властивостей інформаційних систем стратегічного типу [11].

Дослідження найкращих професій у США засвідчило, що професія бухгалтера потрапила в десятку кращих для розвитку кар'єри, бухгалтерська професія посідає дев'яте місце, а також сьоме відповідно рейтингу заробітних плат, що свідчить про те, що ця професія є надзвичайно актуальною та важливою на ринку праці [8]. Проте, бухгалтерів сьогодні дедалі частіше стосуються претензії та звинувачення в корупції або її приховуванні, які пов'язані з тим, що вітчизняна практика ведення обліку переплітається з корупційною діяльністю, що часто призводить до викривлень у бухгалтерській звітності та формування ненадійних і недостовірних даних. Окрім того, до облікового апарату, який здійснює процес ведення обліку, висуваються й інші зауваження. Зокрема й те, що формування фінансового результату діяльності господарюючого суб'єкта залежить від вибору облікової політики, яка, своєю чергою, формується обліковим апаратом. Тобто наявність прибутку підприємства та його величина окреслені вибором облікової методології, яка безпосередньо пов'язана з професійним судженням бухгалтерів. Тому до бухгалтера висуваються не тільки кваліфікаційні вимоги, а й моральні.

Загальновідомо, що бухгалтер, в інтересах підприємства або власних, може приховувати багато важливих операцій та фактів. Існують і інші невідповідності, які спричиняють незадоволення до

облікової служби та мають достатньо різнобічний характер, а саме: розрахунки щодо нарахування амортизації; оцінка резервів, забезпечень; оцінка капіталізації та інші розрахунки можуть призвести до викривлень фінансової звітності. Такі невизначеності спричиняють виникнення бухгалтерського ризику та негативно впливають на безпеку підприємства.

Оцінки визначення найсуттєвіших видів загроз, пов'язаних із кругообігом облікової інформації, узагальнена в табл. 1 [2].

Таблиця 1

Розподіл загроз, які пов'язані з кругообігом облікової інформації і найсуттєвіше впливають на стан економічної безпеки виробничого підприємства (у% та рангових місцях), на думку власників і найманих менеджерів

№ з/п	Статусні групи:	Засновники (перша група)		Менеджери (друга група)	
		у %	ранг	у %	ранг
1	низька кваліфікація бухгалтерського персоналу підприємства	15	4	15	4
2	недостовірність інформації, наданої у звітності контрагентів	27	2	35	1
3	низька пристосованість облікових даних до потреб економічної безпеки	30	1	23	2
4	невідповідність принципів надання (формування) фінансової звітності принципам економічної безпеки	8	5	10	5
5	витік облікової інформації конфіденційного характеру	20	3	17	3

Джерело [2].

Доповнюючи перелік загроз облікової інформації, зазначимо, що сьогодні, хоча облікова інформація залишається єдиною і найбільшою інформаційною системою для прийняття управлінських рішень, не є придатною для цього повною мірою, оскільки фінансова звітність має ретроспективний характер, використання різних методологічних прийомів ведення обліку призводить до незбігання даних не тільки різних періодів, а й інших підприємства цієї галузі, фінансова звітність не містить повної інформації для цілей аналізу (відсутність нефінансових даних), що унеможливує усебічне оцінювання діяльності підпри-

емства та формування дієвого механізму забезпечення економічної безпеки підприємства.

Саме тому доцільно, на нашу думку, усвідомити не тільки загрози, які виникають у процесі ведення обліку, а й об'єкт обліку, його сучасну інтерпретацію в розвитку теорії бухгалтерського обліку, практики і професійної діяльності бухгалтера.

З цього приводу С. Ф. Голов зазначає, що в сучасних умовах предметом вивчення бухгалтерського обліку повинні стати ретроспективні та перспективні параметри господарської діяльності підприємства та його зовнішнього середовища, визначені органами, що регулюють бухгалтерський облік, чи власником підприємства з урахуванням вимог користувачів [5, с. 4].

Отже, сьогодні практика диктує нові вимоги до теорії обліку, зокрема перегляду предмета з ретроспективи та перспективи. Успішним вирішенням цієї проблеми була б інтеграція видів фінансового, управлінського та податкового обліку в єдину систему з прерогативою ведення управлінського обліку, оскільки саме управлінський облік є основою успішного бізнесу. Подальша систематизація даних для фінансового та податкового обліку та формування звітності на цій основі задовольнить інтереси зовнішніх користувачів. Така перебудова систематизації первинних даних успішно вирішується за допомогою сучасних інформаційних систем і технологій.

Навмисне чи ненавмисне спотворення облікових даних, що виникають у процесі документування господарських операцій, їх відображення в системі облікових реєстрів та бухгалтерської звітності є наслідком дій або бездіяльності бухгалтерського персоналу. Важливими є компетентнісні характеристики бухгалтера, які виступають фактором мінімізації ступеня впливу професійного ризику бухгалтера на стан економічної безпеки підприємства [11].

Проте, не претендуючи на повний аналіз існуючих проблем сучасної теорії та практики бухгалтерського обліку, в межах статті проаналізуємо оцінку професійного судження бухгалтера та його вплив на забезпечення економічної безпеки підприємства.

Професійне судження є результатом мислення бухгалтера, що дозволяє в умовах невизначеності приймати рішення щодо вибору адекватного способу відображення фактів господарського життя у бухгалтерському обліку [12].

Професійне судження бухгалтера – добросовісно висловлена думка про господарські ситуації, яка є корисною як для її опису, так і для ухвалення дієвих управлінських рішень. У цьому визначенні ключовими поняттями виступають: думка професійного бухгалтера;

добросовісне висловлювання; господарська ситуація; корисний опис; управлінське рішення [14, с. 259].

Важливим є розуміння того, що професійні навички бухгалтера повинні формуватися на етапі навчання. Так, значним внеском у цьому напрямі є роботи [11; 10; 15; 17], які обґрунтовують необхідність доповнення змістовних наповнень з нормативних і професійних дисциплін та є основою формування якісного професійного судження бухгалтера за групування та використання обліково-аналітичної інформації в процесі управління економічною безпекою підприємства.

Існуюча практика ведення облікового процесу передбачає дотримання нормативних документів, які окреслюють межі рішень бухгалтера. Вітчизняна практика порівняно з міжнародною в напрямі регламентації ведення обліку та його державного регулювання є доволі жорсткою. Проте сьогодні формуються нові тенденції ведення обліку, основою регулювання є не тільки нормативні акти, а творчі здібності бухгалтера. Так, виділяють креативний (творчий) облік – це будь-який науковий метод, який не відповідає загальноприйнятій практиці або встановленим стандартам і принципам. Креативний облік є позитивним тоді, коли використовується без прямого порушення законодавства для відображення основних тенденцій у зміні вартості бізнесу і достовірної картини становища фірми, особливо, якщо не існує інших методів відображення в обліку нової операції [1, с. 121]. Поряд з креативним виділяють і інші види обліку: актуарний, стратегічний, соціальний, бюджетний, динамічний, облік людського капіталу, екологічний, робота з інсайдерами та ін. Такі зміни в структурі бухгалтерського обліку обумовлені необхідністю задоволення інформаційних потреб різних користувачів.

Проте задоволення потреб сучасних користувачів облікової інформації вимагає її достовірності, що безпосередньо пов'язана з професійним судженням бухгалтера, його добросовістю.

Добросовісне висловлювання (судження) – це думка, сформована бухгалтером, заснована на його переконаннях, уявленнях і вірі, яка повинна бути достовірною і добросовісно сформульованою. В першому випадку йдеться про те, що точність бухгалтерських даних повинна бути прийнятною для ухвалення управлінських рішень, а в іншому – переконання бухгалтера повинні бути щирими і не орієнтовані на вигоду котрогось із учасників господарського процесу. Відтак, достовірність – це категорія теоретична, а добросовісність – моральна [14, с. 259].

Багатомірність поняття «достовірність», що простежується у наукових працях, зумовлює необхідність пошуку істини.

Достовірність означає те, що записи у бухгалтерському обліку мають бути точно підтверджені даними первинних документів [1, с. 212].

Достовірність інформації, як якісна характеристика фінансових звітів, не містить помилок і перекручень, що здатні вплинути на рішення користувачів звітності [9].

Під достовірністю слід розуміти не абсолютну істину, під якою розуміється абсолютна точність, а відносну. Повинно йтися про точність, прийнятну для формування думки і достатність для прийняття дієвого управлінського рішення [14, с. 259].

Достовірність – форма існування істини, обґрунтована певним способом, наприклад експериментом, або незаперечним логічним доказом. До бухгалтерської (фінансової) звітності використовують три взаємопов'язані критерії достовірності наведених в ній даних: а) облік здійснювався відповідно до чинних нормативних актів; б) існують виправдані підтверджувальні документи для всіх операцій; в) звітність складена за даними первинних документів, бухгалтерськими регістрами і журналами без будь-яких вилучень [7, с. 193].

Достовірність оцінки фактів господарської діяльності забезпечується професійним судженням щодо відповідності якісних характеристик облікової інформації: доречності, яка розкриває доцільність вимірювання та надійності, яка підтверджує можливість і гарантію перевірки користувачем репрезентативної властивості виміру, подачі, повноти відображення, обачності, пріоритету змісту над формою та відсутності упередженості. Надійність облікової оцінки – це відповідність отриманих результатів запланованим намірам керівництва підприємства або очікуванням користувачів звітності під час формування професійних суджень і припущень на підставі доступної в конкретний момент часу інформації [6].

Узагальнюючи висловлювання фахівців, зазначимо, що достовірність і надійність облікової інформації значною мірою визначається добросовісністю бухгалтера, тобто його сумлінністю, обізнаністю в теорії бухгалтерського обліку та здоровим глуздом. Тобто достовірність інформації є достатньо умовною на мінливу величину. Описати алгоритм визначення для типових операцій практично неможливо, оскільки такий процес залежить від досягнення рівноваги між думкою професійного бухгалтера та прийняття дієвого управлінського рішення. Водночас креативність в обліковому процесі повинна бути врегульована на рівні стандартів задля уніфікації обчислень основних показників діяльності підприємства. Йдеться про уникнення нівелювань в обліковій системі та отримання в результаті ведення обліку якісної

продукції – облікової інформації та на її основі фінансової звітності, яка має відповідати сучасним якісним характеристикам облікової інформації, що формує її корисність – доцільність, надійність, зіставність, зрозумілість.

Надійність інформації зосереджується на її правдивості, нейтральності, повноті, обачності, неупередженості тощо. Сьогодні зрозумілим є недосягнення таких вимог, оскільки діючі національні і міжнародні стандарти обліку залишають право вибору оцінки об'єктів обліку підприємства за формування облікової політики, перекреслюючи дію вимог об'єктивності та абсолютній достовірності, безпристрасності даних.

Отже, з множини існуючих оцінок об'єктів обліку, алгоритмів їх обчислення, а також результатів на цій основі можна отримати іншу множину альтернативних результатів діяльності підприємства. Маніпулювання таким процесом відоме лише грамотному бухгалтеру. Саме тому, задовольняючи потреби різних користувачів, бухгалтер може отримати той чи інший результат (множина отримуваних показників в обліковому процесі може набувати різних значень).

Погоджуємось із думкою Я. В. Соколова, В. Я. Соколова, які вважають, що в основі повинна лежати добросовісність учасників господарюючого процесу, тобто приватне виконання ними своїх зобов'язань і обов'язків, відповідно до яких, якщо факт господарського життя: 1) точно охоплюється описом нормативних документів, то бухгалтер повинен достовірно і добросовісно відобразити його в обліку; 2) потрапляє під опис нормативних документів, але їх вимоги в конкретному випадку не дозволяють достовірно і добросовісно відобразити його в обліку, то він повинен прийняти самостійне рішення і відобразити так, як, на його думку, є правильним; 3) не може бути описаний через те, що в нормативних документах подібна ситуація відсутня, то бухгалтер повинен відобразити це в обліку так, як вважає за потрібне, але завжди достовірно і добросовісно [14, с. 261].

Звичайно, не потрібно ототожнювати ведення обліку в законодавчих рамках з фальсифікацією даних. Йдеться про вибір за власним судженням оцінок об'єктів обліку та їх подання в обліковій політиці. Процес виявлення (спостереження), вимірювання, реєстрації, обробки інформації про об'єкт дослідження для надання її користувачам не може бути лише технічним, безпристрасним. Такий процес є деякою мірою суб'єктивним, творчим, оскільки бухгалтер має своє бачення щодо його формування. Звичайно, представлення результатів такого облікового процесу впливає на управління підприємством та створення на цій основі безпечного середовища.

Задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів за дотримання принципу достовірності робить її корисною та мінімізує конфліктність інтересів.

Висновки. Ефективне управління діяльності підприємства та забезпечення його економічної безпеки визначається професійним судженням бухгалтерів, їх добросовісністю під час виконання своїх професійних обов'язків. Тому необхідною умовою досягнення безпечного рівня на підприємстві є мінімізація бухгалтерських ризиків, які пов'язані з професійним судженням.

Формування в сучасних бухгалтерів ділової етики, добросовісного виконання своїх обов'язків неможливо лише на рівні моральних переконань, доцільним, на наш погляд, видається застосування на законодавчому рівні дієвого механізму штрафних санкцій за недобросовісне виконання професійних обов'язків.

Вирішення проблем, пов'язаних із професійним судженням бухгалтера, дозволить побудувати достовірну інформаційну систему на основі облікової інформації, яка задовольнить потреби різних груп користувачів. Така інформаційна система буде не тільки достовірною, корисною, доцільною, надійною, зіставною та зрозумілою, а й слугуватиме основою у прийнятті управлінських рішень щодо запобігання впливу загроз на підприємстві.

Отже, сучасні реалії змушують переглядати основи теорії бухгалтерського обліку відповідно до потреб практики. Розвиток теоретичних основ обліку окреслений перебудовою від технічної констатації фактів господарської діяльності, які описані нормативами чи інструкціями, до їх осмислення та, якщо необхідно, застосування в обліковому процесі професійного судження, яке є достовірним і добросовісним. Роль бухгалтера, як кваліфікованого спеціаліста, з притаманними йому компетентнісними характеристиками має творчий характер. Тому професійне судження бухгалтера в сучасній вітчизняній практиці повинно сягнути міжнародного рівня, де думка професійного бухгалтера – це безцінне, безпристрасне, безкорисливе судження про факти господарської діяльності підприємства. В тому напрямі розвитку теорія бухгалтерського обліку отримає нові інструменти регулювання облікового процесу та дасть змогу забезпечити безпечний рівень підприємства на етапі первинного спостереження даних.

1. Бухгалтерський облік (частина II): навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 6.050100 «Облік і аудит» / за ред. доктора економічних наук, професора В. Ф. Максимової. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 324 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu>.

ua/a/jspui/bitstream/123456789/507/1/Бухгалтерський%20облік%20_Частина%201%20навч.%20посіб.%20за%20ред.%20В.Ф.%20Максимової_.pdf

2. Гнилицька Л. В. Напрями удосконалення облікової системи з метою забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання / Л. В. Гнилицька // Комунальне господарство міст: науково-технічний збірник. Серія: економічні науки. – Х.: Харківська національна академія міського господарства, 2011. – № 100. – С. 144–153. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/36

3. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д-ра екон. наук: спец. 08.00.09; 21.04.02 / Л. В. Гнилицька. – К., 2013. – 33 с.

4. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання як об'єкт наукових досліджень / Л. В. Гнилицька // Управління проектами та розвиток виробництва: зб. наук. праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – № 1 (37). – С. 142–150. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**

5. Голов С. Ф. Теорія багатощільового бухгалтерського обліку / С. Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 4. – С. 3–13.

6. Ісаєв Д. М. Облікові оцінки показників фінансової звітності: управлінський аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.09 / Д. М. Ісаєв. – К., 2013. – 20 с.

7. Корпоративные финансы и учет: понятия, алгоритмы, показатели: учебное пособие. – 2-е изд., переработ. и доп. / В. В. Ковалев, В. В. Ковалев. – М.: Проспект, 2013. – 880 с.

8. Кремень О. І. Бухгалтерська професія: значення для підприємства, держави та суспільства / О. І. Кремень, О. І. Чоботар // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць; ДВНЗ. – Суми: УАБС НБУ, 2012. – Т. 34. – С. 196–209. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/8630>

9. Кулик В. А. Бухгалтерський баланс: минуле, сучасне, майбутнє: монографія / В. А. Кулик. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2010. – 186 с.

10. Левицька С. О. Професійний рівень бухгалтера: критерії оцінки, вимоги до підготовки, система підвищення кваліфікації / С. О. Левицька // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2010. – Вип. 13. – С. 230–238. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/582>

11. Позичування обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства в навчальних планах фахівців напрямку підготовки «Облік і аудит» / Т. В. Давидюк, К. П. Боримська // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 3 (8). – С. 83–90. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n3.html>

12. Рабошук А. В. Принципи, стандарти та професійне судження в бухгалтерському обліку: теоретико-методичний аспект: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. економ. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / А. В. Рабошук. – К., 2006. – 21 с.

13. Соколов Я. В. Бухгалтерский учет – веселая наука: сборник статей / Я. В. Соколов; сост., авт. предисл. М. Л. Пятов. – М.: 1С-Паблишинг, 2011. – 637 с.

14. Соколов Я. В. История бухгалтерского учета: учебник. – 3-е изд., перераб. и доп. / Я. В. Соколов, В. Я. Соколов. – М.: Магистр, 2009. – 287 с.

15. Сторожук Т. М. Процес формування професійного судження бухгалтера / Т. М. Сторожук // Облік і фінанси. – 2013. – № 4. – С. 75–78. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Oif_apk_2013_4_12.pdf

16. Суглобов А. Е. Экономическая безопасность предприятия: учеб. пособие / А. Е. Суглобов, С. А. Хмелев, Е. А. Орлова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2013. – 271 с.

17. Чижевська Л. В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку: монографія / Л. В. Чижевська; Житомирськ. держ. технол. ун-т. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 527 с.

Марушко Н. С. Профессиональное суждение бухгалтера как инструмент обеспечения экономической безопасности предприятия

Исследованы современные подходы к пониманию профессионального суждения бухгалтера, изучены его содержание и роль в учетном процессе. Определена взаимосвязь понятий «профессиональное суждение бухгалтера», «достоверность учетной информации» и «добросовестность бухгалтера». Рассмотрена роль профессионального суждения бухгалтера в современной отечественной практике, его влияние на формирование механизма обеспечения экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, профессиональное суждение бухгалтера, добросовестность бухгалтера, мнение профессионального бухгалтера, достоверность учетной информации.

Marushko N. S. Professional judgment of an accountant as a tool to ensure economic security of the enterprise

Forming the effective mechanism of ensuring economic security is impossible without an adequate information system which provides complete, truthful and accurate information to make effective management decisions. Certainly, the fundamental basis of management information system is accounting information in which there are risks that affect the activity of the business entity. Given this, the article examines the professional judgment of an accountant as part of the system of accounting risks. The article proves that accuracy and authenticity of accounting information is largely determined by conscientiousness, knowledge of accounting theory and common sense of an accountant. That is, the authenticity of information is a rather conditional and changing variable. It is practically impossible to describe an algorithm for defining typical operations, since this process depends on a balance between the idea of a professional accountant and an effective management decision.

The article structurally assesses the current state of the theoretical foundations of accounting, which is outlined by the restructuring of the technical statement of economic activity facts that are covered by the regulations or instructions for their understanding and, if necessary, introducing in the accounting

process based on an accountant's own professional judgment, but fairly and conscientious. It is proved that the role of an accountant as a qualified expert, with his/her inherent competency characteristics, is creative in its nature. Therefore, the judgment of an accountant in modern national practice should go up to the international level, where the opinion of a professional accountant is a priceless, dispassionate, disinterested judgment on the facts of economic activity of the enterprise. In this development field, accounting theory will have new regulatory tools of an accounting process and will contribute to the creation of a secure level of the enterprise at the stage of initial data observation.

Key words: *economic security of the enterprise, professional judgment of an accountant, an accountant conscientiousness, professional accountant opinion, authenticity of accounting information.*

Стаття надійшла 29 жовтня 2014 р.

УДК 65.012.8

**Н. Я. Михаліцька,
Х. І. Цвайг**

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА У ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Розглянуто комплексні процеси, пов'язані із забезпеченням фінансово-економічної безпеки торговельного підприємства, побудовано процесну модель управління фінансово-економічною безпекою із урахуванням особливостей торговельної діяльності. Вивчено питання діагностики фінансово-економічної безпеки та вказано причини відставання платоспроможного попиту від товарної пропозиції. Розкрито основні індикатори фінансової безпеки підприємства та здійснено ідентифікацію загроз економічній безпеці підприємств тогрівлі в процесі взаємодії з різними суб'єктами господарювання.

Ключові слова: *торговельне підприємство, фінансова безпека, загроза, економічна стійкість.*

Постановка проблеми. У ринкових умовах господарювання важливого значення набуває економічна безпека всіх суб'єктів підприємницької діяльності.

Економічна безпека підприємства – це такий стан ресурсів (капіталу, персоналу, інформації та технології, техніки та обладнання, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їх використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного та соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам [2, с. 278].